

dan (XLI. cilt) itibaren *Mecelletü Mecma'î'l-lugatî'l-'Arabîyye* adıyla yayımına devam eden dergi Ocak 2002'de LXXVII. cildini neşretmiştir.

Mecmau'î-lugatî'î-Arabîyye, 1925 yılından itibaren Arap dili ve edebiyatı başta olmak üzere çeşitli dallarda birçok eserin tahkik ve basımını gerçekleştirmiştir. 1947'den sonra Dârü'l-kütübî'z-Zâhiriyye ve diğer kütüphanelere ait yazmaların kataloglarını ve indekslerini hazırlayıp bastırılmış, uzmanlarına verdirdiği konferansları yayımlamıştır. Kurumun klasik eserle ilgili olarak gerçekleştirdiği neşirlerin bazıları şunlardır: Ebû Ali Muhâssin et-Tenûhî, *Nişvârü'l-muḥâḍara* (nşr. Margoliouth, Dımaşk 1930, VIII. cilt, 1942, II. cilt); Zâhîrüddin Ali b. Zeyd el-Beyhakî, *Târîḫü hukemâ'î'l-İslâm* (nşr. M. Kürd Ali, Dımaşk 1946); *Dîvânü İbn 'Uneyn* (nşr. Halîl Merdem Bek, Dımaşk 1946); Sadred-din el-Kengrâvî el-İstanbulî, *el-Mûfî fi'n-naḫvî'l-Kûfî* (nşr. M. Behcet el-Baytâr, Dımaşk 1950); *Dîvânü İbn Ḥayyûs* (nşr. Halîl Merdem Bek, Dımaşk 1951, I-II); Selâhaddin Halîl b. Aybey es-Safedî, *Ümerâ'ü Dımaşk fi'l-İslâm* (nşr. Salâhaddin el-Müneccid, Dımaşk 1955); *Risâletü İbn Fazlân* (fi vaşfi'r-riḫleti ilâ bilâdi't-Türk ve'l-Hazar ve'r-Rûs ve's-Sekâlibe, nşr. Sâmi ed-Dehhân, Dımaşk 1959); İbn Bâce el-Endelüsî, *Kitâbü'n-Nefs* (nşr. M. Sagîr Hasan el-Ma'sûmî, Dımaşk 1960; kurumun 1921-1993 yılları arasında gerçekleştirdiği yayımların tamamı için bk. M. Mutî' el-Hâfiz, s. 5-58).

BİBLİYOGRAFYA :

R. Hamzaoui, *L'Académie arabe de Damas et le problème de la modernisation de la langue arabe*, Leiden 1965, tür.yer.; İbrâhim Medkûr, *Mecma'î'l-lugatî'l-'Arabîyye fi 'idihî'l-ḥamsîn ma'a'l-hâlidîn*, Kahire 1401/1981, s. 17-21; a.mlf., "Mecma'î'l-lugatî'l-'Arabîyye fi 'idihî'l-'zehebi", *MMLA*, XXVI (1390/1970), s. 12-17; Afif Abdurrahman, *el-Cûhûdü'l-lugavîyye ḫilâle'l-karnî'r-râbi'* 'aşer el-hicrî, Riyad 1403/1983, s. 23-32; Şevkî Dayf, *Mecma'î'l-lugatî'l-'Arabîyye fi ḫamsîne 'âmen*, Kahire 1404/1984, s. 9-12; Adnân el-Hatîb, *el-'İdû'z-zehebi li-Mecma'î'l-lugatî'l-'Arabîyye: 1934-1984*, Dımaşk 1986, tür.yer.; *ed-Delîlül-'âmm li'l-Mecma'î'l-İlmîyyü'l-'âli bi-Dımaşk*, Dımaşk 1990, tür.yer.; M. Mutî' el-Hâfiz, *Matbû'âtü Mecma'î'l-lugatî'l-'Arabîyye bi-Dımaşk: 1921-1983 [1993]*, Dımaşk, ts. (Matbaatü Hâlid b. Velîd), s. 5-58; H. Laoust - Samî Dahân, "L'oeuvre de l'Académie arabe de Damas: 1921-1950", *BEÖ*, XIII (1949-51), s. 161-215; Mustafa L. Bilge, "Şam İlimler Akademisi", *İTED*, VII/2 (1978), s. 289-298; Riyâz Murâd, "Min târiḫi'l-Mecma'", *MMLADm.*, LXXI (1416/1996), s. 49-63; İhsan en-Nas, "Mecelletü Mecma'î'l-lugatî'l-'Arabîyye", a.e., LXXI (1416/1996), s. 105-116.



MUHAMMED HARB

MECMAU'İ-LUGATİ'İ-ARABİYYE

(مجمع اللغة العربية)

Amman'da
Arap dili ve edebiyatına dair
ilmî çalışmalar yapan
kurum.

1961 yılında Ürdün Eğitim Bakanlığı bünyesinde Lecnetü't-ta'rib ve't-terceme ve'n-neşr adıyla oluşturulan kurumun ismi 1976'da Mecmau'î-lugatî'l-'Arabîyye'tî'l-Ürdünü şeklinde değiştirilmiştir. Bir yıl içinde hazırlıklarını bitirerek Eylül 1977 tarihinden itibaren çalışmalarına başlayan kurum sözlük, terimler, tercüme, kültür, dergi, basın yayın vb. konularda komisyonlar teşkil ederek faaliyetlerini sürdürmüştür. Sonraki dönemlerde komisyon sayısı on bire çıkarılmıştır. Kurum telif ve tercüme çalışmalarını teşvik için yarışmalar düzenlemiş, üniversite öğretim dilinin Arapçalaştırılması için gayret göstermiş, Arapçalaştırma, Tercüme ve Yayın Komisyonu bir matematik ilimleri sözlüğü hazırlatmıştır. Kurumun Arapçalaştırma faaliyetine dair yayımladığı iki kitaptan biri milletlerarası sistemlerle ilgili birimlerin terim ve kısaltmalarını, diğeri ticaret, iktisat ve bankacılık terimlerinin Arapçalarını kapsamaktadır. Bunların dışında kurum tarafından başta Arap dilinin çeşitli meseleleri olmak üzere modern bilimlere ve ilmî terimlere dair çok sayıda eser yazdırılıp yayımlanmıştır. Yermük ve Ezriye üniversiteleri öğrencileri için matematik, fizik, kimya, biyoloji ve jeoloji ders kitapları hazırlanmış, her kitabın arkasına terimlerin İngilizce ve Arapça karşılıklarına yer veren birer lugatçe eklenmiştir. Son yıllarda ise Arap diliyle ilgili okul kitaplarının hazırlanmasına ağırlık verilmiştir.

Kurum ilk sayısı 1978 Ocağında çıkan, yılda iki sayı olmak üzere *Mecelletü Mecma'î'l-lugatî'l-'Arabîyye* adlı bir dergi yayımlamaktadır. Yayın kurulu başkanlığını Abdülkerîm Halîfe'nin üstlendiği dergide makaleler, kitap tanıtım yazıları, ilmî tartışmalar ve kurumun faaliyetlerine yer veren bölümler bulunmaktadır. Burada İslâm medeniyeti ve tarihi hakkındaki makalelere de yer verilmektedir. Bu makaleler arasında Ahmed Saîdân'ın "Öğretimin ve İlim Arapçalaştırılması Hakkında" (sy. 1 [1978], s. 110-124), Abdülkerîm Halîfe'nin "İlmî ve Teknik Terim-

lerin Arapçalaştırılmasında İlmî Mirasın Rolü" (sy. 3-4 [1979], s. 5-20) ve "Öğretim Üyelerinin Arap Diliyle Öğretim İçin Yetiştirilmeleri" (sy. 7-8 [1980], s. 5-32), Behîce Bâkır el-Hasenî'nin "Zemahşerî ve Şuûbiyye" (sy. 37 [1989], s. 177-211), Ahmed Muhammed Kaddûr'un "Tarihî Sözlük Kaynağı Olarak Halk Dilindeki Hatalar Literatürü" (sy. 40 [1991], s. 81-105), Hikmet Ali el-Evsî'nin "Dante'nin İlahî Komedyası'nda İslâmî Tesir" (sy. 57 [1999], s. 11-38) gibi çalışmalar sayılabilir. Kurum, faaliyetlerini ayrıca *et-Taḫrîrû's-senevî* adı altında yıllık faaliyet raporları halinde yayımlamaktadır.

1977 yılından beri üyesi bulunduğu Arap Dil ve Bilim Akademileri Birliği'nin faaliyetlerine katılan kurum, Arap dünyasında düzenlenen birçok bilimsel toplantı ve kongreye de iştirak etmektedir. Arap Ülkelerinde Yüksek Öğretim Dilinin Arapçalaştırılması Kongresi (Bağdat, 4-7/04/1978), Kırk Dördüncü Devresinde Kahire Arap Dil Akademisi Kongresi (Kahire, 13-27/04/1978), Kraliyet İlim Cemiyetince Düzenlenen Bilgisayar Toplantısı (Amman, 1-13/07/1978), İbn Rüşd Kutlaması (Cezayir, 4-9/11/1978), Arap Dil ve Bilim Akademileri Birliği Toplantısı (Amman, 31/10 → 3/11, 1978) bunlardan bazılarıdır.

Kurum, 1983'ten beri her yıl altı hafta kadar süren bir kültür bayramı (el-mevsimû's-sekâfî) düzenlemektedir. Çeşitli Arap ülkelerinden gelen bilim ve düşünce adamlarının katıldığı bu faaliyette Arap dili ve İslâm medeniyetine dair meseleler tartışılmaktadır. Her yıl bir çerçeve konunun belirlendiği etkinlikte sunulan tebliğ ve tartışmalar kitap halinde yayımlanmaktadır. Arap akademilerinde üye olan ünlü kişilere onur üyeliği verme geleneğini sürdüren kurum, Kahire Arap Dil Akademisi başkanı İbrâhim Medkûr ile Şevkî Dayf'ı bununla onurlandırmıştır. Kurum, Arap ve İslâm kültürüne dair önemli kaynak ve araştırma eserleri ihtiva eden bir kütüphaneye sahiptir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbrâhim Medkûr, *Ma'a'l-Hâlidîn*, Kahire 1401/1981; Afif Abdurrahman, *el-Cûhûdü'l-lugavîyye ḫilâle'l-karnî'r-râbi'* 'aşer el-hicrî, Bağdat 1981, s. 50-53; Şevkî Dayf, *Mecma'î'l-lugatî'l-'Arabîyye fi ḫamsîne 'âmen*, Amman 1404/1984, s. 15-16; Abdülkerîm Halîfe, *el-Lugatü'l-'Arabîyye ve't-ta'rib fi'l-'aşri'l-hadis*, Amman 1407/1987, s. 87-105.



ABDÜLKERİM HALİFE